

הנחיות להוראת המצגת "מי יגור ביישוב שלי"

קהל היעד: כיתות י-ג

הרעיון: התלמידים יבחנו מצב של "התנגשות בין זכויות", שבו רצונות ואינטרסים של צדדים שונים סותרים זה את זה ויוצרים קונפליקט בין הצדדים. התלמידים יתנסו בבחירת נימוקים משכנעים לכל אחד מן הצדדים בניסיון להכריע ביניהם, ובסופו של דבר גם יציעו דרכי פתרון חלופיות.

את הפעילות ניתן להעביר בשיעור אזרחות, בשיעור עברית, בשיעורי חינוך וכישורי חיים ובמכינות קדם צבאיות. אם הפעילות מתקיימת במסגרת שיעור אזרחות, חשוב להקפיד בה על שימוש בשפה אזרחית מתאימה כפי שמופיע במצגת, במידע הנוסף.

הפעילות הנוכחית עוסקת בהתנגשות זכויות ואינטרסים ביישוב קהילתי. קבוצת תושבים אחת מתנגדת לקבל ליישוב משפחות ממוצא אתיופי, רוסי ומזרחי, וקבוצה אחרת מבקשת לקבלם בברכה.

הפעילות מלווה בקול (סאונד) כדי לשוות לדיון בין הצדדים ממד מוחשי וכדי להדגים קיום מעמת (דיבייט) משכנע בין הצדדים.

ניתן להשתמש במצגת גם ללא חיבור הרמקולים, תוך הקראה בכיתה של משפטי המפתח.

משך הפעילות: 45 דקות

שקופית פתיחה

בשקופית זאת מוצג נושא הפעילות – "מי יגור ביישוב שלי".

על המורה להקדים ולומר שכמעט בכל מצב בחיים ייתכן שזכויות ואינטרסים של צדדים שונים יתנגשו, וכי מדובר בסיטואציה אנושית וחברתית בסיסית.

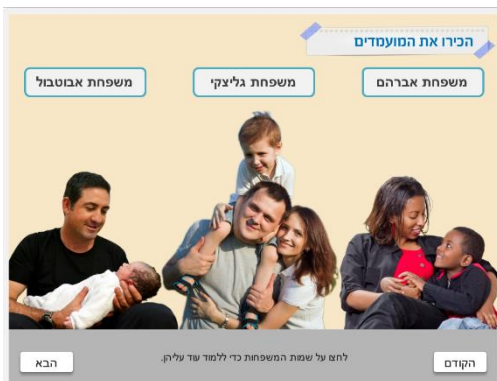
שקופית 2

בשקופית זו מוצג סיפור המסגרת.

בפעילות זו נשים דגש על התנגשות בין הזכות לשמירה על המאפיינים הייחודיים, התרבותיים והקהילתיים, של יישוב קהילתי על פי חוק ועדות קבלה ביישובים, לבין הזכות לשוויון והחירות של כל אדם לבחור את מקום מגוריו על סמך חוק יסוד כבוד האדם וחירותו.

שקופית 3

הכירו את המועמדים

בשקופית זאת מופיעות שלוש המשפחות המעוניינות להשתלב ביישוב הקהילתי; משפחה ממוצא אתיופי, רוסי ומזרחי. כל משפחה מציגה את עצמה ומסבירה למה היא רוצה להשתלב ביישוב. המטרה היא "להאניש" את הסיפור ולהמחיש לתלמידים שיש בני אדם מאחורי החוק הזה.

מומלץ לשאול את התלמידים:

- האם אתם גרים בשכנות לתושבים מקבוצות מוצא שונות, או שכל השכנים שלכם דומים לכם במוצא, בדת, באורח החיים ובמנהגים?
- מה דעתכם, האם רוב הערים, היישובים והשכונות בישראל מעורבים או אחידים – הטרוגניים או הומוגניים? מדוע?

שקופית 4

חוק ועדות קבלה

בשקופית זו מוצג "חוק ועדות קבלה" שמהווה בסיס לדיון ולהצגת עמדות שני הצדדים.

הסבירו לתלמידים:

במקרים רבים אנשים מעדיפים לגור בקרבת מקום לאנשים שדומים להם במנהגים ובאורח החיים. עם זאת, אפליה של תושבים רק בגלל המוצא שלהם אסורה. ביישובים קהילתיים, בניגוד לערים וליישובים

אחרים, יש ועדות קבלה המחליטות מי יתקבל לגור ביישוב על פי חוק ועדות הקבלה.

- לפי דעתכם, מה מרגישים אנשים שאינם מתקבלים ליישוב קהילתי?
- איך לדעתכם ניתן לאזן בין הזכות לתרבות ושמירה על אורח החיים לבין הזכות לשוויון ומניעת אפליה?

שקופית 5

נימוקי המתנגדים

בשקופית זאת מוצגת עמדת המתנגדים והנימוקים שהם מעלים. יש להקריא את טענתם המופיעה בבלון הדיבור מצד שמאל ולעיין עם התלמידים בנימוקים השונים. ניתן להקריא את הנימוקים, לבקש מתלמיד להקריא אותם, או להשמיע אותם באמצעות לחיצה על כפתור ההשמעה שבצד כל נימוק. מומלץ גם ללחוץ על הכפתור "למידע נוסף" המציג מושגים רלוונטיים מתחום האזרחות. הידע מתחום האזרחות יכול להיות רלוונטי גם לתחומי דעת נוספים. מומלץ להסביר לתלמידים שחשוב לקבל החלטות בצורה מושכלת ולהתבסס על ידע.

המשימה לתלמידים היא לבחור את הנימוקים המשכנעים ביותר באמצעות לחיצה עליהם (לחיצה נוספת על הנימוק מבטלת את הבחירה). חשוב להדגיש בפני התלמידים שכל הנימוקים ראויים ונכונים, אולם כשמקיימים דיון כדאי להשתמש בנימוקים הרלוונטיים ביותר כדי לשכנע את הצד השני, וכך יש לעשות גם כאן.

עודדו את התלמידים להציע גם נימוקים משלהם באמצעות לחיצה על הכפתור "הוסיפו נימוק". לאחר הקלדת הנימוק יש ללחוץ על כפתור "סיום", ולאחר מכן על כפתור "שלח".

בפן האורייני, חשוב להבחין בין הטענה (הבעת הדעה) לבין הנימוקים המחזקים את הטענה. השקופית כולה מבטאת את העמדה המלאה המורכבת מטענה ונימוקים.

שקופית 6

נימוקי המסכימים

בשקופית זאת מוצגת עמדתם המצדדים, ומבנה השקופית דומה לשקופית הקודמת. יש להקריא את טענתם המופיעה בבלון הדיבור מצד שמאל, ולעיין עם התלמידים בנימוקים השונים. ניתן להקריא את הנימוקים, לבקש מתלמיד להקריא אותם, או להשמיע אותם באמצעות לחיצה על כפתור ההשמעה שבצד כל נימוק.

ההשמעה שבצד כל נימוק. מומלץ גם ללחוץ על הכפתור "למידע נוסף" המציג מושגים רלוונטיים מתחום האזרחות.

המשימה לתלמידים היא לבחור את הנימוקים המשכנעים ביותר באמצעות לחיצה עליהם (לחיצה נוספת על הנימוק מבטלת את הבחירה). חשוב להדגיש בפני התלמידים שכל הנימוקים ראויים ונכונים, אולם כשמקיימים דיון כדאי להשתמש בנימוקים הרלוונטיים ביותר כדי לשכנע את הצד השני, וכך יש לעשות גם כאן.

עודדו את התלמידים להציע גם נימוקים משלהם באמצעות לחיצה על הכפתור "הוסיפו נימוק". לאחר הקלדת הנימוק יש ללחוץ על כפתור "סיום", ולאחר מכן על כפתור "שלח".

בפן האורייני, חשוב להבחין בין הטענה (הבעת הדעה) לבין הנימוקים המחזקים את הטענה. השקופית כולה מבטאת את העמדה המלאה המורכבת מטענה ונימוקים. ניתן להפנות את תשומת לבם של התלמידים לכך שחלק מן הנימוקים של המסכימים הם בעצם הפרכות לנימוקים של המתנגדים.

שקופית 7

ראש בראש

בשקופית זו מוצגים שני הצדדים זה מול זה. יש ללחוץ על כפתורי "הנימוקים" בכל צד כדי לראות את הנימוקים המרכזיים שנבחרו בשלבים הקודמים ואת הנימוקים שהתלמידים הוסיפו. עודדו את התלמידים להציע נימוקים נוספים.

שאלות לדיון:

1. איזה מן הצדדים היה משכנע יותר? מדוע?
2. האם היו נימוקים שחידשו לכם או הפתיעו אתכם?
3. האם דעתכם בנושא השתנתה בעקבות הנימוקים של אחד הצדדים?

לאחר ההאזנה לנימוקי שני הצדדים ובעקבות הדיון, יש לעבור להצבעה בכיתה ולהטות את המאזניים בהתאם להכרעת הכיתה על ידי לחיצה על "בעד..." או "נגד...". ניתן לחזור למצב של איזון על ידי לחיצה על כפתור = שנמצא מתחת למאזניים.

שקופית 8

מציאת פתרונות חלופיים

בשקופית זו התלמידים מוזמנים להציע הצעות לגישור בין שני הצדדים, ולהעלות פתרונות נוספים להתנגשות בין הזכויות והאינטרסים שתוארה לעיל. שינוי זה מחייב גמישות

מחשבתית וחשיבה "מחוץ לקופסה" והוא נועד לעודד חשיבה יצירתית.

את ההצעות שמעלים התלמידים יש לכתוב בחלונית הכתיבה הגדולה שבמרכז המסך. אם יש צורך, ניתן להיעזר ב"גלגלי ההצלה" המוצעים:

"שקלול ואיזון" – ניסיון לצמצם את הפגיעה בכל אחת מן הזכויות למינימום הנדרש.

למורה לאזרחות – שקלול ואיזון נלמדים כדרך שבה פועל בדרך כלל בית המשפט כדי לפתור התנגשות בין זכויות. כמובן שכאן אין הכוונה להחלטה שיפוטית, אלא ניסיון להיעזר בקו החשיבה הזה לפתרון הבעיה ברמה המקומית.

"מידתיות" – עידון הפתרון כך שיתאים למידת הפגיעה בזכויות השונות באירוע.

"איתור חלופות" – הצעת פתרונות שונים לגמרי שיענו על הצרכים של כל הצדדים בדרכים אחרות.

שאלות לסיכום:

1. מה עדיף לדעתכם – היענות מלאה לאחד משני הצדדים או פתרונות הגישור שהוצעו? מדוע?
2. האם הצדדים יהיו לדעתכם מרוצים מהפתרונות המוצעים?
3. מה למדתם מן הפעילות על התמודדות עם התנגשות בין זכויות?
4. האם במהלך הפעילות קיבלתם כלים שתוכלו לאמץ בדיונים בתוך הבית או בין חברים? אם כן, אילו?